

словами волонтерів, у переданих з Естонії контейнерах знаходиться «майже все необхідне для лікарень та шпиталів» [2]. Щотижнево проводиться збір гуманітарної допомоги, ліків, теплого одягу, товарів першої необхідності для мешканців Луганської та Донецької областей, майже щосереді активісти пікетують російське Посольство в Естонії, вимагаючи повернути АР Крим, зупинити вбивство мирного населення на Донбасі, звільнення політичних в'язнів Кремля.

Центр Української культури у Таллінні разом з Конгресом українців організував збір коштів та гуманітарної допомоги на підтримку переселених осіб в Україні за допомогою спеціально створеного сайту – «Ukraina heaks».

Отже, українська громада в Естонії є надзвичайно активною. Кількість українців в цій державі постійно збільшується і є важливим той факт, що діяльність громади не дає забути рідну культуру та мову здійснюючи просвітницьку діяльність як для дітей, так і для дорослих. Влада Естонії підтримує діяльність української громади і надає їй фінансову підтримку, що має надзвичайно позитивний вплив, саме тому, культурні організації мають гарні перспективи для збереження та популяризації культури. Також, необхідно сказати, що щотижнева волонтерська підтримка для мешканців Луганської та Донецької областей є актуальною та своєчасною, адже саме завдяки цій підтримці лікарні та шпиталі мають всі необхідні лікарняні засоби.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Анатолій Лютюк – патріарх українського життя в Естонії: як змінилась Естонія та сприйняття естонцями України // Europe now UA. URL: <https://eu.in.ua/6289-2/> (дата звернення: 08.12.2018).
2. Естонська діаспора передала українським лікарням перев'язочні матеріали // [Електронний ресурс]: УКРІНФОРМ - Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/1894360-estonska-diaspora-peredala-ukrajinskim-likarnyam-perevyazochni-materiali.html> (дата звернення: 08.12.2018).
3. Звіт Конгресу Українців Естонії з липня 2016 по липень 2017 // Річні загальні збори Світового Конгресу Українців. Збірник звітів. Київ, 2017. С. 401.
4. Про українську громаду в Естонській Республіці // Посольство України в Естонській Республіці. Офіційна сторінка. URL: <https://estonia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ee/ukrainians-in-ee> (дата звернення: 08.12.2018).
5. Українська діаспора бере участь у Дні народів Естонії // Центр міжнародних зв'язків України. URL: <http://ua.cigu.org/> (дата звернення: 08.12.2018).
6. Хендмейд, традиції та м'яка оборона. Український культурний центр у Таллінні // Інформаційний портал Тиждень.ua URL: <https://tyzhden.ua/Culture/30768> (дата звернення: 08.12.2018).

УДК 94:323.3-058.12(477)

*Лариса Полякова, Дар'я Бугонько
(Мелітополь)*

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА ЕЛІТА». ПЕРЕДУМОВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

У статті аналізуються передумови формування владної політичної еліти України, чинники, що впливають на формування політичної культури владної еліти, розкриваються проблеми формування національної політичної еліти.

Ключові слова: національна еліта, Президент, Прем'єр-міністр, партії.

The preconditions of the formation of the power political elite of Ukraine are analyzed in the article, which is influenced on the formation of the political culture of the ruling elite; the problems of the formation of the national political elite are revealed.

Key words: national elite, president, prime minister, parties.

В період складної політичної, економічної ситуації в країні, пересічний громадянин покладає надію на національні політичну еліту, яка знаходячись при владі, яку делегував їй народ, повинна прикласти всі зусилля для вирішення нагальних проблем.

Але складним є і питання, що таке національна еліта? В сучасних умовах все гостріше постає питання, чи можна назвати еліту національною, коли вона діє не в інтересах суспільства, всіх громадян, тобто всієї політичної нації? Чи можна назвати національною ту еліту, яка розуміє свою тимчасовість перебування при владі і використовує це перебування при владі лише для власного збагачення, добре розуміючи, що її діяльність, будучи прибутковою для себе особисто, остаточно руйнує економіку і соціальну сферу суспільства, ставить під загрозу існування держави і суспільства в цілому? Чи можна назвати еліту національною, коли вона, спираючись на інстинкт власного (а не суспільного) самозбереження, тримає свої капітали за кордоном, щоб у разі небезпеки перебратися до місця знаходження своїх капіталів [4]? Чи може сучасна політична еліта в умовах воєнного конфлікту на Сході України зосередитися на вирішенні нагальних проблем? З моменту проголошення незалежності України кожен свідомий українець задає собі такі питання.

Мета дослідження, прослідкувати передумови формування владної політичної еліти в незалежній Україні.

На початку державного відродження України правляча еліта формувалася з різних прошарків колишньої номенклатури та частково – з націонал-демократичної опозиції.

Передумови формування владної політичної еліти України:

1) складні процеси розвитку політичної системи СРСР і УРСР, пов'язані з процесами переходу від стагнації до перебудови, наслідками останньої, особливо, можливостями участі широких верств суспільства в політичному процесі;

2) особливості відносин у партійно-господарській номенклатурі, особливо характер підпорядкування місцевих органів влади власному керівництву;

3) історичні традиції українського народу, регіональні особливості, що виникли внаслідок історичного розвитку окремих територій сучасної України;

4) дисидентський рух та його наслідки для політичного розвитку УРСР;

5) настрої інтелігенції, активна участь представників інтелігенції в політичному процесі.

Зважаючи на особливості історичного розвитку України, традиції, низку проблем та суперечностей, що накопичилися впродовж тривалого часу, сформувався власний набір чинників, що впливають на формування політичної культури владної еліти. Їх умовно можна звести до таких:

1) історичний, який свідчить про вплив на владну політичну еліту України наслідків її розвитку у минулі часи, особливо у періоди перебування в складі інших державних утворень;

2) етнічний, який вказує на специфіку населення України, його регіональні відмінності і різні культурні орієнтації;

3) соціально-економічний, який визначає функціонування владної політичної еліти України в умовах перманентної економічної кризи, чисельних спроб проведення реформ та різкого падіння рівня життя, особливо у 1992 – 1995 роках;

4) свідомісно-культурний, який визначив можливість розмежування у владній політичній еліті на основі відмінностей у рівнях політичної культури та свідомості у її регіональних групах;

5) апаратно-господарський, який вказує на очевидний вплив на владну політичну еліту колишніх радянських часів, традицій бюрократизму та управлінських (підпорядкувального типу) відносин;

б) ментальний, який відображає традиції українського народу та самобутність України як держави. Риси, історично притаманні українцям, сповна проявляються і у незалежній Україні [2].

Нажаль, правляча еліта в Україні на початковому етапі державотворення виявилася неспроможною до швидких комплексних реформ, що стало критичним на подальших етапах.

Розвиток олігархічних структур привів до різкого майнового розшарування суспільства. В таких умовах не може зародитися повноцінна національна політична еліта, злиття політичної та економічної влади ще в середньовічній Європі вважалося небезпечним для формування та розвитку сильних центральних органів влади та заважає утворенню сильної держави.

В Україні Президент вважається найвищою посадовою особою, але на сучасному історичному етапі на лідерські позиції виходять Прем'єр-міністр, лідери впливових політичних партій, лідер парламентської опозиції. Але для повноцінного формування політичної еліти необхідні певні правові умови, серед яких правові умови для політичної конкуренції, вияву різних групових інтересів на державному рівні. Для вирішення проблеми політичної еліти необхідно створити збалансовану систему державної влади з повноцінною взаємодією всіх гілок державної влади; дієвим механізмом стримувань і противаг; скасування широких привілеїв для політиків та чиновників; включення до виборчої системи регіональних політиків і фахівців, знайомих з проблемами регіонів.

Процес формування національної політичної еліти може тривати багато років. Як вважає Л. Кочубей, еліту можна визначити за двома критеріями: формальними – офіційним становищем, що його посідають певні особи, та ціннісним – суспільним авторитетом, що його здобули особи незалежно від офіційного статусу. Щодо політичної еліти за формальною ознакою – це ті хто править; ціннісною – ті, хто гідний править. [1,с.26] Також під політичною елітою розуміють меншість суспільства, що становить собою самостійну, вищу, відносно привілейовану групу, наділену особливими психологічними, соціальними і політичними якостями, яка бере безпосередню участь у прийнятті і здійсненні рішень, пов'язаних з використанням державної влади або впливом на неї. Дослідники поділяють правлячу еліту пострадянського періоду на відкриту і тіньову. Відкрита еліта в Україні це публічні політики, які займають важливі позиції у державі: народні депутати, члени уряду, державні службовці високого рангу. Під тіньовою елітою розуміють людей, які мають сильний вплив на прийняття важливих рішень в державі завдяки своєму матеріальному становищу або неординарним особистим якостям [3,с. 222].

Таким чином, вважається що, національна еліта – це керівна верства народу, що дбає про його інтереси, а державна еліта – це керівна верства населення. В країнах пострадянського простору, особливо в Україні не вдалося сформувати на початковому етапі державну еліту з патріотів корінної нації. До влади прийшли представники радянського партійного апарату. Маємо надію, на формування в Україні дієвої політичної владної еліти, здатної вирішувати соціально-економічні проблеми в інтересах власного народу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Кочубей Л. Чому еліта безвідповідальна? // Віче. 2007. № 17. С. 26-28.
2. Попович М. В. Еліта як соціальний феномен // Еліти і цивілізаційні процеси формування націй. К. : ТОВ УВПК «Екс об», 2006. Т. 1. С. 9–13.
3. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985 – 1999 рр.). Під. ред. Алексєєва Ю. М., Кульчицького С. В., Слюсаренко А. Г. К.: «ЕксОб», 2000. 283 с.
4. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної науки): навч. посібник. К.: Либідь, 2005. 576 с.